Bijlage 3 Een impressie van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling bij de centrumgemeenten vrouwenopvang
Bij Hoofdstuk II.2.3

Zoals in Hoofdstuk II van de rapportage over het de Nederlandse uitvoering van het Verdrag van Istanbul is aangegeven zijn de gemeenten in het kader van de Wmo 2015 en de Jeugdwet verantwoordelijk voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Vanuit de Wmo 2015 zijn 35 centrumgemeenten vrouwenopvang aangewezen die de regie hebben in deze aanpak samen met de omliggende gemeenten. Zij zijn ook verantwoordelijk voor de opvang van slachtoffers, inclusief de landelijke toegankelijkheid hiervan (een persoon die veilige opvang nodig heeft moet ook in een andere dan zijn of haar gemeente terecht kunnen).

In deze bijlage wordt een impressie gegeven van het beleid van acht regio's / centrumgemeenten. Ze gaan in op de regionale aanpak, onderzoek, voorlichting en bewustwording (campagnes) en het aantal opgelegde huisverboden.

De *Zeeuwse gemeenten* zijn in 2016 gestart met betere begeleiding van kinderen in de vrouwenopvang met behulp van de methodiek Veerkracht en met het versterken en bevorderen van de samenwerking van ketenpartners in de aanpak van huiselijk geweld. Dit liep door in 2017. Verder is op 1 februari 2017 het Centrum Seksueel Geweld Zeeland geopend. Ook is in twee Zeeuwse regio het project 'De Nieuwe Toekomst' (gericht op de economische zelfstandigheid van vrouwen met een achtergrond van huiselijk geweld) geborgd. In 2016 en 2017 is er onderzoek gedaan naar het gevoel van veiligheid onder inwoners (16 jaar en ouder) van de Zeeuwse gemeenten. Daarnaast is er een onderzoek uitgevoerd naar het percentage inwoners van 19 jaar en ouder dat ooit slachtoffer is geweest van huiselijk geweld.
In heel Zeeland zijn er in 2016 71 huisverboden opgelegd, met daarbij vier overtredingen. In 2017 waren dit er 45, met drie overtredingen.

Eind 2014 hebben *de Friese gemeenten* gezamenlijk een regiovisie opgesteld. Vervolgens is er voor de jaren 2016 en 2017 een regionaal actieplan opgesteld. Dit actieplan is verlengd tot en met 2018. In dit plan staan acties beschreven voor de volgende vier sporen: preventie, signaleren en toepassen van de meldcode, effectieve hulp en effectieve samenwerking. Aanvullend op het regionale actieplan hebben de Friese gemeenten lokale actieplannen opgesteld. Het gedachtegoed van de regiovisie en de acties uit het regionale actieplan komen terug in de afspraken die Sociaal Domein Fryslân namens de Friese gemeenten maakt met onder meer Veilig Thuis, de gecertificeerde instellingen, de vrouwenopvang en de Raad voor de Kinderbescherming. Er is een onderzoek gedaan naar de herhalingsmeldingen bij Veilig Thuis in 2016 en 2017. Ook is er een benchmarkonderzoek uitgevoerd naar Veilig Thuis Friesland.
In 2016 zijn er in de Friese gemeenten in totaal 69 huisverboden opgelegd. In 2017 waren dat er 74.

Wat betreft de *regio Amsterdam-Amstelland* heeft in 2016 Veilig Thuis haar definitieve organisatievorm gekregen. De samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis en lokale teams, Veilig Thuis en Jeugdbescherming en Veilig Thuis en de Blijf Groep zijn vastgelegd. De gezamenlijke focus en gemeenschappelijk geformuleerde regionale ambitie kregen in 2016 nog beter vorm. 2016 is ook het jaar dat het Centrum Seksueel Geweld Amsterdam-Amstelland is gestart. Het plan 'borgen van veiligheid' naar aanleiding van het rapport van het samenwerkend toezicht jeugd werd uitgevoerd. Amsterdam vormde een collectief tegen kindermishandeling. De Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik bracht het eindrapport 'Ik kijk niet weg' uit en adresseerde een aantal verbeterpunten die door de gemeente Amsterdam zijn opgepakt. Verder is er onderzoek gedaan naar de organisatie van de toegang tot de vrouwenopvang.
In 2017 heeft iedere gemeente uit de regio Amsterdam-Amstelland een eigen agenda / uitvoeringsplan opgesteld met speerpunten en verbeteropgaven, zoals het verbeteren van de samenwerking met het onderwijs, het beter toepassen van de meldcode en inzet op preventie. In Amsterdam is het Amsterdams Uitvoeringsplan 2017-2019 vastgesteld. Als thema's staan centraal: het tijdig bereiken van slachtoffers, het versterken van de ketensamenwerking en het beter in

beeld krijgen van de problematiek en de aanpak. Vooral met de ketenpartners in het straf- en zorgdomein is intensief samengewerkt. Er is veel geïnvesteerd om elkaar en elkaars werk beter te leren kennen en samen op te trekken bij casuïstiek waar de domeinen elkaar raken. Er wordt samengewerkt met verschillende maatschappelijke organisaties in het voorkómen en bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarnaast is ook gewerkt aan thema's die in alle gemeenten van de regio geagendeerd zijn: meldcode en preventie, het terugdringen van de wachttijden bij Veilig Thuis, MDA ++, systeemgericht samenwerken volwassen GGZ-Jeugdzorg en evaluatie van de samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis en de lokale teams. Daarnaast is het werkproces rondom de tijdelijke huisverboden aangepast en zijn er stappen gezet om te komen tot betere monitoring.
Ieder jaar wordt vanuit Veilig Thuis aandacht besteed aan de dag tegen de ouderenmishandeling (15 juni), de week tegen kindermishandeling en aansluitend de week tegen geweld (in november). Ook wordt jaarlijks campagne gevoerd waarin professionals voor de zomervakantie worden gewezen op de signalen van huwelijksdwang en achterlating en de te nemen stappen bij vermoedens hiervan. Er zijn gerichte acties om mensen uit VGV-risicovolle gebieden te bereiken.
In *Amsterdam* zijn in 2016 300 procedures voor een huisverbod gestart en zijn er uiteindelijk 236 opgelegd. Daarbij zijn er 31 overtreden. In 2017 ging het om 263 procedures, 201 opgelegde huisverboden en 25 overtredingen.

In de terugblik Regiovisie geweld in huiselijke kring *Hollands Midden* 2014 – 2018 komt het volgende naar voren. In deze Regiovisie zijn ambities geformuleerd en vertaald naar concrete inspanningen. Gedurende de looptijd van die regiovisie is dan ook al veel opgepakt en gerealiseerd. Er is afgelopen jaren veel ingezet op de ontwikkeling van lokale (wijk)teams en het gezamenlijk gebruik van methodieken. Voor de samenwerking tussen de (wijk)teams en Veilig Thuis zijn concrete afspraken gemaakt, die zijn geëvalueerd en aangepast. Er zijn vaste contactpersonen bij Veilig Thuis per (wijk)team. Teams zijn geschoold op herkenning van signalen van huiselijk geweld en gespreksvaardigheid om vroegsignalering en vroeginterventie te versterken. De aanpak volgens het principe '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur' is in 2017 actief opgepakt om de implementatie te versterken. Er is breed aandacht gegeven aan het gebruik van de Meldcode en het opleiden van aandachtsfunctionarissen. Ondanks deze inspanningen is, door de complexiteit van de problematiek, de ambitie (huiselijk geweld wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd en door adequate actie snel en duurzaam gestopt) nog niet bereikt. Uit de voorgaande regiovisie is een aantal aandachtspunten naar voren gekomen die om blijvende aandacht en doorontwikkeling vragen en dan ook in de nieuwe regiovisie terugkomen. Het gaat om:
- de vorming van een Zorg- en Veiligheidshuis;
- de systeemgerichte aanpak vanuit een brede analyse van de problemen van de verschillende leden van het gezin/huishouden;
- werken volgens 1 gezin 1 plan 1 regisseur;
- uitbreiding aanscherping meldcode en
- de inzet van het persoonlijk netwerk met waar nodig een waakvlamfunctie.

Er zijn in 2016 en 2017 verschillende onderzoeken uitgevoerd, te weten een effectonderzoek naar het programma 'Wensen en Grenzen' over seksuele en relationele vorming en een evaluatie naar de Wet tijdelijk huisverbod. Ook loopt er een onderzoek naar hoe Veilig Thuis de samenwerking met het onderwijs kan verbeteren. Ten slotte is er onderzoek gedaan naar het gebruik van de meldcode in de kinderopvang. Vanuit Veilig Thuis Hollands Midden is in 2016 aandacht besteed aan de week tegen kindermishandeling en de week zonder geweld (november).
In *Leiden* zijn in 2016 23 huisverboden opgelegd, in de gehele regio van deze centrumgemeente in totaal 83. Er waren drie overtredingen in de gemeente Leiden en in totaal negen in de hele regio. In de gemeente *Gouda* zijn er in dat jaar 15 huisverboden opgelegd en in de gehele regio van deze centrumgemeente 36. Daarbij waren er geen overtredingen. In 2017 zijn in *Leiden* 15 huisverboden opgelegd, in de gehele regio in totaal 70. Hierbij waren er vier overtredingen in de regio. In *Gouda* zijn er dat jaar 15 huisverboden opgelegd met vier overtredingen en voor de hele regio in totaal 30 met in totaal acht overtredingen.

Gelderland Zuid heeft een regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze aanpak heeft een looptijd van 2017-2020 en is vastgesteld door alle colleges in Gelderland Zuid. De

volgende thema's worden hierbinnen opgepakt: versterken kwaliteit Veilig Thuis, organiseren van de vrouwenopvang, een zorgcoördinator mensenhandel, het in stand houden van het centrum seksueel en familiaal geweld, project ouderenmishandeling, versterken deskundigheid sociale wijkteams huiselijk geweld en kindermishandeling, stimuleren aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling, aanpak complexe scheidingen en toeleiding plegers naar zorg. Daarnaast heeft *Nijmegen* een lokale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze heeft ook een looptijd van 2017-2020 en is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders in Nijmegen. Dit bevat acties op preventief vlak en extra inzet gericht op duurzaam herstel. In 2017 zijn in het burgerpanel (een jaarlijks onderzoek van de gemeente Nijmegen onder haar inwoners) vragen gesteld of inwoners weten wat te doen als ze een vermoeden hebben van huiselijk geweld in hun omgeving. Verder heeft de gemeente meegedaan aan de campagne van CoMensha over mensenhandel en meegewerkt aan een expositie over mensenhandel in de stad. Jaarlijks organiseert de gemeente in overleg met Veilig Thuis en Moviera activiteiten in het kader van de week tegen kindermishandeling en de week tegen geweld (november). In 2016 zijn in Nijmegen 25 huisverboden opgelegd en 14 in 2017.

Eind 2017 is het Manifest Meldcode ondertekend door vijf gemeenten in de *West Veluwe Vallei*. In 2017 en 2018 zetten deze gemeenten zich in om het gebruik van de meldcode actief te stimuleren. Daarnaast is in 2017 vastgelegd wat de visie is op de taken en ontwikkeling van Veilig Thuis. Deze zijn aanvullend op de eerder vastgestelde regiovisie. Er wordt tegelijkertijd aandacht gegeven aan het scholen en voorlichten van professionals, zowel intern als extern, maatschappelijke partners en inwoners door meerdere partijen. In oktober 2017 heeft het Centrum Seksueel Geweld (gesubsidieerd door Nijmegen, Arnhem en Ede) een congres gehouden over seksueel geweld.
In de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen zijn in 2016 in totaal 25 huisverboden opgelegd, in 2017 in totaal 26.

In 2017 is in *Parkstad Limburg* (een bestuurlijk samenwerkingsverband in Zuidoost Limburg) het Actieplan 'Ouderen in veilige handen' (ouderenmishandeling) uitgevoerd. Daarnaast zet Parkstad jaarlijks 15 AWARE-apparaten in (met daaraan gekoppeld hulpverlening) ten behoeve van de veiligheid van slachtoffers van huiselijk geweld. Ook heeft in 2017 een zogenaamde 'spiegelreclamecampagne' plaatsgevonden met als doel het Centrum Seksueel Geweld meer onder de aandacht te brengen. In de gemeenten *Heerlen* zijn er in 2016 14 huisverboden opgelegd en in 2017 zeven.

In *Rotterdam* is als intensivering op de reguliere taken, zoals de opvang en huisverboden, uitvoering gegeven aan het Actieprogramma 'Veilig Thuis'. In dit programma zijn projecten uitgevoerd op het eerder en beter in beeld krijgen van huiselijk geweld en kindermishandeling (onder andere het stimuleren van gebruik van de meldcode, realiseren van een verwijsindex voor alle leeftijden) en het duurzaam oplossen ervan (onder andere door traumascreening van kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld, empowerment van vrouwen en doorontwikkelen plegeraanpak). Daarnaast zijn er projecten gestart gericht op kwetsbare doelgroepen: kindermishandeling, ouderenmishandeling en schadelijke traditionele praktijken.
Er zijn in 2016 en 2017 verschillende onderzoeken uitgevoerd, te weten naar sociaal isolement bij huwelijksmigranten, naar intergenerationele overdracht huiselijk geweld en naar de aard en omvang van ouderenmishandeling.
In 2016 zijn er in Rotterdam 261 huisverboden opgelegd. Er zijn 45 overtredingen van het huis- en contactverbod bekend. In 2017 zijn er 297 huisverboden opgelegd en zijn er 57 overtredingen bekend.